

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet E 10:5

| Allmänt villkor - Gäller från 2011-07-01

Det handlar om att vara trygg

Moderna

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet E 10:5

Försäkringsgivare:

Moderna Försäkringar • Box 7830 • 103 98 Stockholm • 0200-22 23 24 • www.modernaforsakringar.se • Bolagsverket • Org.nr. 516403-8662 • Filial till Tryg Forsikring A/S • Erhvervs- og Selskabsstyrelsen • CVR-nr. 24260666 Klausdalsbrovej 601 • DK 2750 Ballerup, Danmark

Detta försäkringsvillkor utgör en del av försäkringsavtalet mellan *försäkringstagaren* och Moderna Försäkringar, i fortsättningen kallat Moderna.

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsavtalet som består av

- försäkringsbrev eller försäkringsbevis med specifikationer och särskilda villkor
- detta villkor
- Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF
- Försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL)
- övrig svensk rätt

Försäkringsbrevet med specifikationer och åsatta försäkringsvillkor gäller före dispositiva lagregler. Innehåller de olika delarna av försäkringsavtalet motstridiga bestämmelser gäller tolkningsföreträde i den ordning som anges ovan, dock alltid så att särskilda regler har företräde framför generella.

Samtliga villkor är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande.

Kursiv stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner – Förklaringar i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner–Förklaringar AB-DF.

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet E 10:5	2
I Egendomsförsäkring	4
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	4
2. När försäkringen gäller	4
3. Var försäkringen gäller	4
6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp.....	4
7. Vad försäkringen gäller för	7
8. Undantag.....	8
9. Maskinförsäkring (Tilläggsavtal)	9
21. Skadevärderingsregler	10
22. Ersättningsregler.....	14
23. Självrisk	16
38. Säkerhetsföreskrifter.....	17
41. Åtgärder vid skada	28
42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	28
43. Tidpunkt för betalning av ersättning.....	28
II Avbrottsförsäkring	29
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	29
2. När försäkringen gäller	29
3. Var försäkringen gäller	29
4. Försäkrat intresse.....	29
6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	29
7. Vad försäkringen gäller för	30
8. Undantag.....	31

21.	Skadevärderingsregler	31
22.	Ersättningsregler.....	32
23	Karens	32
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	33
41.	Åtgärder vid skada	33
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	33
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	33
III	Hyresförlustförsäkring.....	34
1.	Vem försäkringen gäller för	34
2.	När försäkringen gäller	34
3.	Var försäkringen gäller.....	34
4.	Försäkrat intresse.....	34
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	34
7.	Vad försäkringen gäller för	35
8.	Undantag.....	35
21.	Skadevärderingsregler	35
22.	Ersättningsregler.....	36
23.	Självrisk	36
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	36
41.	Åtgärder vid skada	37
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	37
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	37
IV	Extrakostnadsförsäkring.....	38
1.	Vem försäkringen gäller för	38
2.	När försäkringen gäller	38
3.	Var försäkringen gäller.....	38
4.	Försäkrat intresse.....	38
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	38
7.	Vad försäkringen gäller för	39
8.	Undantag.....	40
21.	Skadevärderingsregler	40
22.	Ersättningsregler.....	40
23.	Självrisk	41
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	41
41.	Åtgärder vid skada	41
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	41
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	41

I Egendomsförsäkring

Egendomsförsäkring ingår om detta anges i *försäkringsbrevet*.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i *försäkringsbrevet* angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare av försäkrad egendom.

1.1 Annan ägare

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom som *försäkringstagaren* enligt avtal åtagit sig ansvar för.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

3.2 På annan plats

Försäkringen gäller *på annan plats* inom Norden vid *tillfällig förvaring*, dock längst 6 månader.

3.3 Vid rån eller överfall

Försäkringen gäller inom Norden vid *rån* eller *överfall* i samband med tjänsteutövning.

3.4 Under transport

Försäkringen gäller inom Norden för skada under transport till och från angivet *försäkringsställe*.

3.5 Arbetsområde

Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte på *arbetsområde*.

6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp

6.1 Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar egendom som anges i *försäkringsbrevet* med *objekttyp* eller på annat sätt. Försäkringen gäller som *flytande försäkring* inom och mellan i *försäkringsbrevet* angivna försäkringsställen inom respektive land.

6.1.1 Undantagen egendom

Försäkringen omfattar nedan angiven egendom endast om denna särskilt anges i *försäkringsbrevet*

- egendom förvarad utomhus
- container uppställd utomhus samt egendom förvarad i denna
- *trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon* och släpfordon samt tillbehör och utrustning till dessa
- luftfartyg, svävare, hydrokoptrar, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk eller byggnadsverk, under bogsering till sjöss
- satelliter, rymdfarkoster och annan egendom som används i rymden, uppskjutningsfordon, uppskjutningsramper och all annan utrustning hörande till dessa
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som *försäkringstagaren* hyr ut eller leasar ut
- *kulvertanläggning* och *servisledning* längre än 20 meter
- utanför *byggnad* och ovan mark belägna pipelines och ledningssystem samt utrustning hörande till dessa
- *vindkraftverk* samt utrustning hörande till dessa
- produktiv skog och skogsmark

- brunn och vattentäkt
- egendom på *arbetsområde*
- levande djur och växande gröda
- växter och växtkulturer som inte hänförs till *trädgård, tomt och markanläggning*
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält, tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom däri.

6.2 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma *objekttyp* inom i *försäkringsbrevet* angivna försäkringsställen.

För *byggnad* gäller *helvärdesförsäkring, fullvärdesförsäkring* eller *förstarisikförsäkring*.

För *maskinerier* och *varor* gäller *helvärdesförsäkring* eller *förstarisikförsäkring*.

För *fastighetsinventarier; trädgård, tomt och markanläggning; ritningar, arkivalier och datainformation; pengar och värdehandlingar; kundens egendom, annans egendom* och *arbetstagares egendom* gäller *förstarisikförsäkring*.

För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 22.3.

6.2.1 Fribelopp

Försäkringen omfattar – även om detta inte anges i *försäkringsbrevet* – följande egendom intill högst nedan angivna belopp (*första risk*). Beloppen kan höjas – försäkringsbeloppet som anges i *försäkringsbrevet* utgör högsta ersättning.

Vid försäkring av *Byggnad*

• <i>Byggnad</i> med area understigande 30 kvm	Ingår vid försäkring av bostadsfastighet
• <i>Trädgård, tomt och markanläggning</i>	5 prisbasbelopp
• <i>Fastighetsinventarier</i>	5 prisbasbelopp
• Merkostnad till följd av myndighetsbeslut	5 prisbasbelopp
• Merkostnad till följd av byggnads särart	5 prisbasbelopp

Vid försäkring av *Maskinerier* och/eller *Varor*

• <i>Varor</i> bestående av <i>stöldbegärlig egendom</i>	0,5 prisbasbelopp
• <i>Ritningar, arkivalier och datainformation</i>	2 prisbasbelopp
• <i>Licens</i> för nyttjanderätt till standardprogram	1 prisbasbelopp
• <i>Pengar och värdehandlingar</i>	
- förvarade på försäkringsstället i låst <i>godkänt värdeskåp</i>	1 prisbasbelopp
- förvarade på annat sätt på försäkringsstället	0,2 prisbasbelopp
- vid <i>rån</i> eller <i>överfall</i>	2 prisbasbelopp
• <i>Kunders egendom</i> eller <i>annans egendom</i>	2 prisbasbelopp
- varav <i>stöldbegärlig egendom</i>	0,5 prisbasbelopp
- dock inte <i>pengar och värdehandlingar</i>	
• <i>Arbetstagares egendom</i> , dock inte <i>pengar och värdehandlingar</i>	0,2 prisbasbelopp per <i>arbetstagare</i> eller enligt kollektivavtal
• <i>Skyllt</i> och markis	1 prisbasbelopp
• Hyrd lokal, inklusive <i>glas</i> , som <i>försäkringstagaren</i> enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för	1 prisbasbelopp
• <i>Egen bekostad fast inredning</i>	1 prisbasbelopp

6.2.2 Högsta ersättning

För vissa skadehändelser eller vid skada på viss egendom är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2.1 Naturskada och dammgombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott, hyresförlust*, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom
 - jordskred, *jordras, bergras, lavin, jordskalv*
 - gombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm (se dock Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.6)

- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.2 *Vatten- och annan vätskeskada*

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från *installation* med därtill anslutna anordningar
 - vattenånga eller vätska från *installation* eller anordning för lokaluppvärmning
 - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
 - vatten från pumpgrop vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
 - vätska från *kyl- eller frysenhet* vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.3 *Rån eller överfall*

För skada genom *rån* eller *överfall* är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid *rån* av egendom

- bestående av *pengar och värdehandlingar*, inom eller utanför *försäkringslokal*, är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle
- bestående av
 - föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor eller ädelstenar
 - ur avsedda att bäras
 - *konstverk*
 utanför *försäkringslokal* är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.4 *Glas*

För skada på *glas* samt på detta utförd utsmyckning (inristning, dekaler och liknande) genom annan skadehändelse än *brand*, *explosion*, åskslag eller *elfenomen* är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid skada på *glas* i hyrd *byggnad* eller lokal, som *försäkringstagaren* enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för, är dock ersättningen begränsad till 1 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.5 *Låsändringar*

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med

- *rån*
 - *inbrott* eller *utbrott* i *försäkringslokal*
 - *inbrott* eller *utbrott* i bostad hos *försäkringstagaren* eller dennes ombud
- är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.6 *Transport*

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport, är den sammanlagda ersättningen för egendom och *avbrott* begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.7 *Montering, lyft med mera*

För annan skada än *brand* i samband med

- tillfälligt byggnads-, installations-, monterings-, demonterings-, underhålls- och/eller reparationsarbete
- tillfälligt lyft och förflyttning
- *provdrift* och *revision*

inom angivet *försäkringsställe* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid skada i samband med egendomens normala underhåll på försäkringsstället är den sammanlagda ersättningen begränsad till 250 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.8 *Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott*

Vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
 - på, av *försäkringstagaren* hyrd *byggnad* eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för
- är dock ersättningen begränsad till 1 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.9 Tillgrepp utifrån genom krossat fönster (*Smash and grab*)

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat eller uppbrutet fönster utan att ta sig in i försäkringslokalen är ersättningen för stulen eller skadad *stöldbegärlig egendom* och *stöldbegärliga maskinerier* begränsad till 0,2 prisbasbelopp per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt angivna föreskrifter i punkt 38.5.5.

6.2.2.15 På annan plats

För skada på eller förlust av egendom vid *tillfällig förvaring på annan plats* är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.3 Investering och prisändring

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller *prisändring* höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Avser försäkringsbeloppet *helvärdesförsäkrad* egendom gäller reglerna för *underförsäkring* om försäkringsbeloppet var felaktigt vid försäkringsårets början.

6.3.1 Byggnad

För *byggnad* gäller att vid

- *fullvärdesförsäkring* är värdestegring genom investering begränsad till 30 % av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet (enligt tillämplig värderingsmetod) per *byggnad*
- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet per *byggnad*
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.2 Maskinerier

För *maskinerier* gäller att vid

- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.3 Varor

För *varor* gäller att vid

- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom volymändring och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.4 Övrig egendom

För övrig egendom gäller att vid

- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.7 Beloppsbegränsning

Det sammanlagda beloppet för investering och *prisändring* enligt punkt 6.3.1 till 6.3.4 är begränsat till 30 MSEK per försäkringsår, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 Allrisk

Försäkringen gäller, dock med undantag enligt punkt 8, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom. Försäkringen avser endast sådan skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

Om annan omfattning än allrisk gäller, anges detta i *försäkringsbrevet*.

7.1.1 Utströmning från installation eller våtutrymme

Försäkringen gäller även för skada genom oförutsedd utströmning av

- vatten från *installation* med därtill anslutna anordningar
- vattenånga eller vätska från *installation* eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning.

7.1.1.1 Lokalisering och friläggning

Vid ersättningsbar skada enligt punkt 7.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom *byggnad* för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för *återställande* efter sådan reparation ersätts.

7.1.3 Säkerhetsföreskrifter

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte efterlevs, se punkt 38.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39, gäller följande undantag.

8.1 Skada på viss egendom

För *maskinerier*, *fastighetsmaskin* och *installation* gäller försäkringen inte för inifrån kommande skada såvida skadan inte orsakas av *brand*, *explosion*, åskslag eller *elfenomen*. Se dock punkt 9 Maskinförsäkring.

8.2 Skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- översvämning (se dock punkt 6.2.2.1)
- genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion
- fukt, röta, mögel, svamp, eller vätska – som inte beror på vätska från *installation* med därtill anslutna anordningar
- vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takränna och utvändigt stuprör
- bristande *tätskikt* i *våtutrymme* om tätskiktet är äldre än 35 år vid skadetillfället
- sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork
- *skadedjur*, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld utan samband med *inbrott* eller *utbrott*
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- temperaturändring i *kyl- eller frysenhet*
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion
- påkörning med motordrivet fordon för vilken trafikskadelagen (1975:1410, TSL) gäller
- *datavirus*
- smälta eller kontamination
- vind som inte klassas som *storm*
- *storm*, *snötryck* eller snöras som beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande stomme eller eftersatt underhåll
- *storm*, *snötryck* eller snöras på växthus, tält och plasthall, såvida inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

8.3 Skada genom åskslag strömavbrott eller annat elfenomen

Försäkringen gäller inte för skada genom åskslag, strömavbrott eller annat *elfenomen* på

- *elektrisk utrustning* vars inkommande eller utgående spänning överstiger 400 V. Se dock punkt 9 Maskinförsäkring
- egendom i *kyl- eller frysenhet*.

8.4 Skada på

Försäkringen gäller inte för

- skada på *varor*, produkter i arbete eller *kunders egendom*, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- skada på golv- och väggbeklädnad inklusive *tätskikt* vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt

- skada på *byggnad* genom vätskeutströmning som orsakats av spolning, rensning och övrigt arbete i samband med relining, infodring eller liknande reparation av ledningssystem för vatten och avlopp som inte medför utbyte av rörstammar eller rörledningar
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på eller förlust av *datainformation*, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av *datamedia*
- skada på *verktyg* och *hjälpmedel* under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport
- skada på *kulvertanläggning* och *servisledning* genom *ras* eller skred om skadan orsakas av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord eller stenmassor eller gruvdrift.

8.5 Skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i

- förslitning, förbrukning, utmattning, *korrosion* (till exempel rost eller frätning), *kavitation*, beläggning eller avsättning
- förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.

8.6 Skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

Undantaget gäller inte vid skada

- genom olovlig färgning, klotter, inristning eller liknande. Se dock begränsning enligt punkt 6.2.2.8
- skada på *glas* som är av sådan art att det för *försäkringstagaren* skulle innebära uppenbar olägenhet att behålla glaset. Skada på grund av ålder eller förslitning ersätts dock inte.

8.7 Skada under transport

Försäkringen gäller inte för skada

- vid yrkesmässig transportverksamhet
- under transport, eller i samband med lastning och lossning av sådan transport, som sker på annat sätt än med försäkringstagarens egna, hyrda eller leasade fordon.

9. Maskinförsäkring (Tilläggsavtal)

Försäkringen gäller för skada på i *försäkringsbrevet* angivna *maskinerier*, *fastighetsmaskin* och *installation* genom plötslig och oförutsedd **inifrån** kommande skada.

9.1 Undantag

9.1.1 Undantagen egendom

Försäkringen gäller inte för skada på

- elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare
- rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring
- modeller, formar och mönster, *utbytbara verktyg*
- förbrukningsmaterial
- motorfordon.

9.1.2 Skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- sprängningsarbete
- smälta
- frysning, om inte skäligen åtgärder har vidtagits för att förhindra sådan skada.

9.1.3 Skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i förslitning, förbrukning, sprickbildning, utmattning, *korrosion* (till exempel rost eller frätning), *kavitation*, beläggning eller avsättning.

9.1.4 Skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

21. Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

21.1 Värdering av skada på byggnad och byggnadsdel

21.1.1 Byggnad som återställs

Om *återställande* sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa *byggnad* med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material.

Om *byggnad* vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva nyanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för *återställande*, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

Om *återställande* sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund.

Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet.

Återställande måste ske senast inom 2 år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på den försäkrade, får tiden 2 år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst 3 år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel.

Kan utan väsentlig olägenhet *återställande* ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

21.1.1.1 Merkostnad till följd av myndighetsbeslut

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 *prisbasbelopp* – som föranleds av att skadad *byggnad* enligt myndighetsbeslut eller för *byggnad* gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. I skadekostnaden ingår dock inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föranledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

21.1.1.2 Merkostnad till följd av byggnads särart

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 *prisbasbelopp* – vad avser dokumenterad *K/Q-märkt byggnad* eller annan *byggnad* som särskilt anges i *försäkringsbrevet*, som föranleds av att byggnaden efter skada, på grund av sin särart, inte kan återställas på ett rationellt sätt. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

21.1.2 Värdering av byggnadsdel

Vid skada på byggnadsdel (*installation*, maskinell utrustning, *ytbeklädnad* med mera) värderas skadan till återställandekostnaden med avdrag enligt ålderstabell i punkt 21.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål, ledningssystem och *ytbeklädnad* bedöms för sig.

För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs – utöver avdrag enligt tabell i punkt 21.1.8 - ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Vid skada på *våtutrymme* betraktas golv och vägg som en enhet.

21.1.5 Annan byggnad anskaffas

Anskaffas inom 2 år annan *byggnad* för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 21.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelse i användbarhet och belägenhet skall dras av.

21.1.6 Byggnaden återställs inte och annan byggnad anskaffas inte

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan byggnadens *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.1.7 Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om *återställande* av *byggnad* hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är den försäkrade även berättigad till ersättning – restvärdeersättning – för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde.

Den försäkrade är skyldig att följa Modernas anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av *byggnad* inte kan användas.

21.1.8 Ålderstabell

Byggnadsdel

	Antal år utan åldersavdrag för material och arbete	Avdrag per påbörjat år därefter
<i>Installation</i> och maskinell utrustning		
• rörsystem, vattenradiatorer	20 år	5 %
• varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepanna	10 år	8 %
• luft/luftvärmepump inklusive kompressor	2 år	15 %
• övriga värmepumpar inklusive kompressorer	4 år	10 %
• hiss	25 år	5 %
• solfångare, vindkraftverk, takvärme	5 år	8 %
• elinstallation, ledning för tele, dator och kabel-TV	25 år	5 %
• elslingor i golv	5 år	8 %
• hushållsmaskiner	2 år	10 %
• köksinredning och garderober	20 år	5 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskiner	10 år	5 %
• sanitetsgods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), markis, persienner och larmanläggning,	5 år	8 %
Målning, tapetsering samt annan väggbeklädnad (inte <i>våtrum</i>)	5 år	8 %
Golvbeklädnad (inte <i>våtrum</i>)		
• trä- och parkettgolv, massivt trä	20 år	5 %
- slipning och lackning	10 år	10 %
• linoleum	20 år	10 %
• plast, laminat	10 år	10 %
• keramik, sten	20 år	3 %
• textila, övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inklusive <i>tätskikt</i>		
• golv och väggmatta (trädsvetsad)	5 år	8 %
• keramiska plattor, natursten, sjösten	15 år	5 %
• övriga material och utförande samt målning i <i>våtrum</i>	5 år	10 %

Takbeläggning		
• papp, duk	10 år	10 %
• plåt, tegel, betongpannor	25 år	5 %
• övriga beklädnader	15 år	5 %
Skorsten		
• stål eller plåt	10 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80 % av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig.

21.2 Värdering av skada på maskinerier och fastighetsinventarier

21.2.1 Maskinerier och fastighetsinventarier som återställs

Om *återställande* sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material.

Återställande måste ske snarast, dock senast inom 2 år.

I skadekostnaden skall inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommer genom att transport sker på annat sätt än med sedvanligt transportmedel.

Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undergått genom skadan skall inte inräknas.

Utökas i samband med *återställande* skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, skall skäligen hänsyn tas till detta vid värderingen.

21.2.2 Maskinerier och fastighetsinventarier med värde som är mindre än halva nyanskaffningsvärdet

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva nyanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för *återställande*, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

21.2.3 Maskinerier och fastighetsinventarier som inte återställs

Återställs inte det skadade föremålet inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.2.4 Speciella regler för viss angiven egendom

21.2.4.1 Dator med utrustning

Skada på *dator* med utrustning värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet. *Dagsvärde* fastställs enligt nedan.

Datorns ålder i månader	Ersättning i procent av <i>nyanskaffningsvärdet</i>
< 6 månader	100 %
7–12 månader	80 %
13–18 månader	60 %
19–36 månader	40 %
> 36 månader	20 %

21.2.4.2 Elektrisk utrustning

Vid skada på lindningar – och på grund av detta uppkomna skador på plåtar - till *elektrisk utrustning* värderas skadan till kostnaden för *återställande* med avdrag för värdeminskning.

Vid beräkning av skadeersättningen skall för elektriska motorer, generatorer och transformatorer avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

Antal år Föremål	Avdrag för varje utan avdrag	påbörjat år därefter
Motor	10 år	5 %
Generator	15 år	4 %
Transformator	15 år	3 %

Om driftsförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som anges ovan, skall hänsyn tas till detta genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

21.2.4.3 *Motordrivna fordon med flera föremål*

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet

- *motordrivna fordon* och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare
- för bygg- och anläggningsverksamhet avsedd maskin, panna, skjul eller bod.

21.2.4.4 *Kulvertanläggning och servisledning*

Skada på *kulvertanläggning* och *servisledning* värderas till kostnaden för *återställande* - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation - med avdrag för värdeminskning.

Avdrag för värdeminskning görs med 5 % av återställandekostnaden enligt ovan per påbörjat år, räknat från den dag som egendomen första gången togs i bruk.

21.2.4.5 *Kyl-/fryscompressor*

Vid skada på kyl-/fryscompressor värderas skadan till kostnaden för *återställande* med avdrag för värdeminskning.

Avdrag för värdeminskning görs med 10 % av återställandekostnaden per påbörjat år, räknat från det tredje året från den dag egendomen första gången togs i bruk.

21.2.4.6 *Förbränningsmotorer*

Vid skada på sliddelar till förbränningsmotor, till exempel cylinderfoder, kolv, lager och cylinderblock utan lösa foder, värderas skadan till kostnaden för *återställande* med avdrag för värdeminskning.

Avdrag för värdeminskning görs med 15 % av delarnas återställandekostnad per påbörjat år, räknat från den dag som motorn första gången togs i bruk eller senast reoverades.

Procentsatsen för den årliga avskrivningen är grundad på en årlig drifttid av 1 200 - 1 500 timmar. Avviker den årliga drifttiden väsentligt härifrån, skall hänsyn tas till detta genom att procentsatsen ökas eller minskas.

21.2.4.7 *Modeller, formar och mönster, utbytbara verktyg*

Skada på modeller, formar och mönster samt *utbytbara verktyg* värderas till de normala kostnader, som inom två år läggs ned på att återställa föremålen. Inaktuella föremål värderas dock till högst 25 % av kostnaden för *återställande*.

21.2.4.8 *Duk i plasthall och tält*

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet.

21.2.4.20 *Högsta avskrivning*

Avskrivning för värdeminskning av egendom under punkt 21.2.4.1 till 21.2.4.8 begränsas till högst 80 % av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt.

21.3 Värdering av varor

21.3.1 *Varor, för försäljning*

Varor som den försäkrade har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya *varor* av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

21.3.2 Varor, egen tillverkning

Varor som den försäkrade tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna – direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader – vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat säljas.

21.3.3 Varor, sålda och färdiga för leverans

Varor sålda och färdiga för leverans skall – i den mån leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

21.4 Värdering av övrig egendom

21.4.1 Ritningar, arkivalier och datainformation

Skadan värderas till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommer genom skadan.

Med *ritningar, arkivalier och datainformation* avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas efter skada.

21.4.2 Pengar och värdehandlingar

För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned på återställandet.

21.4.3 Kunders eller annans egendom

Skadan värderas efter de regler som gäller för den *objekttyp* egendomen tillhör, till exempel *maskinerier* eller *varor*.

21.4.4 Arbetstagares egendom

Arbetstagares egendom som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. *Arbetstagares egendom* i övrigt värderas enligt Modernas villkor för hemförsäkring.

21.4.6 Trädgård, tomt och markanläggning

Skadan värderas till vad det kostar att återställa *trädgård, tomt och markanläggning*. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.

21.5 Värdering av lös egendom

21.5.1 Lös egendom

Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive *objekttyp* som egendomen tillhör enligt punkt 21.2 till 21.4.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- skadekostnad värderad enligt punkt 21
- röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 23
- eventuellt leverantörsåtagande enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.4
- eventuell *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.4
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

Vid *förstariskförsäkring* lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.

22.2 Försäkringsformer

22.2.1 Helvärdesförsäkring

Full försäkring vid *helvärdesförsäkring* föreligger om försäkringsbeloppet motsvarar minst det belopp som beräknas enligt punkt 22.3. Föreligger full försäkring ersätts uppkommen skada i dess helhet intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.2.2 Fullvärdesförsäkring

Anges det i *försäkringsbrevet* att egendom är fullvärdesförsäkrad ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.2.3 Förstariskförsäkring

Anges det i *försäkringsbrevet* att egendom är förstariskförsäkrad ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

22.3.1 Försäkringsbelopp för byggnad - helvärdesförsäkring

För *byggnad* skall försäkringsbeloppet motsvara byggnadens *nyanskaffningsvärde* vid skadetillfället.

22.3.2 Försäkringsbelopp för maskinerier och fastighetsinventarier

För *maskinerier* och *fastighetsinventarier* skall försäkringsbeloppet motsvara maskineriernas *nyanskaffningsvärde* vid skadetillfället. I kostnaden skall inräknas alla kostnader som fordras för att föremålet skall kunna tas i bruk.

22.3.3 Försäkringsbelopp för varor

För *varor* skall försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 21.3.

22.3.4 Ritningar, arkivalier och datainformation

För *ritningar*, *arkivalier* och *datainformation* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.1.

22.3.5 Pengar och värdehandlingar

För *pengar* och *värdehandlingar* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.2.

22.3.6 Kunders eller annans egendom

För *kunders egendom* eller *annans egendom* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.3.

22.3.7 Arbetstagares egendom

För *arbetstagares egendom* är försäkringsbeloppet högst 0,2 *prisbasbelopp* per *arbetstagare* eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.

22.3.9 Trädgård, tomt och markanläggning

För *trädgård*, *tomt* och *markanläggning* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.6.

22.3.10 Lös egendom

För *lös egendom* skall värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive *objekttyp* enligt 22.3.2 till 22.3.7.

22.3.15 Gemensamt försäkringsbelopp

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålens sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och det gemensamma värdet.

Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.

22.4 Underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp

22.4.1 Underförsäkring vid helvärdesförsäkring

Föreligger inte full försäkring – *underförsäkring* – ersätts endast så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av beloppet som beräknas enligt punkt 21.

22.4.2 Otillräckligt kalkylbelopp vid fullvärdesförsäkring

Försäkringstagaren skall underrätta Moderna om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring av fullvärdesförsäkrad egendom för att nya premieunderlag skall fastställas. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den betalda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha betalats för denna.

22.4.3 Reducering av räddnings- och röjningskostnad

Vid *underförsäkring* och otillräckligt kalkylbelopp görs motsvarande reduktion av räddnings- och röjningskostnader.

22.5 Röjningskostnad med mera

Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler.

Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid *förstariskförsäkring* begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet.

22.5.1 Högsta ersättning

22.5.1.1 Varor

Vid skada på *varor* lämnas ersättning med högst 20 % av varornas värde vid skadetillfället, dock högst 30 *prisbasbelopp*.

22.5.1.2 Förening med mera

Vid förening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten lämnas ersättning med högst 10 *prisbasbelopp*.

22.5.1.3 Naturskada och dammgombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom
 - jordskred, *jordras*, *bergras*, *lavin*, *jordskalv*
 - gombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm (se dock Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.6)
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

22.5.1.4 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med *inbrott* eller *utbrott*.

23. Självrisk

23.1 Grundsjälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5 och räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i *försäkringsbrevet* (grundsjälvrisk).

För vissa skadehändelser är självrisken förhöjd enligt punkt 23.2. Är den valda grundsälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsälvrisken.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

23.2 Särskild självrisk

23.2.1 Utströmning från installation eller våtutrymme

Självriskens är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom utströmning från

- *tättskikt* med anslutningar och genomföringar
- *installation*
 - genom åldersförändring, till exempel *korrosion*, förslitning eller eftersatt underhåll, eller
 - om utströmningen är en följd av frysning.

23.2.2 Naturskada och dammgennombrott

Självriskens är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgennombrott enligt punkt 6.2.2.1.

23.2.3 Snötryck eller snöras

Självriskens är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom *snötryck* eller snöras.

23.2.4 Skada orsakad av motordrivet fordon

Självriskens är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 5 *prisbasbelopp* vid skada orsakad av motordrivet fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.

23.2.5 Inhägnat område

Självriskens är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område.

23.2.6 Kulvertanläggning och servisledning

Självriskens är 0,5 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på *kulvertanläggning* och *servisledning*.

38. Säkerhetsföreskrifter

38.1 Generella regler

Den försäkrade skall utöver angivna föreskrifter i punkt 38.2 till 38.12 följa

- de föreskrifter som anges i *försäkringsbrevet*, Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF eller i särskilt villkor
- Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR, se www.forsakringsforbundet.com
- de föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, besiktningsman eller motsvarande i syfte att förhindra eller begränsa skada
- de föreskrifter – med tillämpningsföreskrifter – som i syfte att förhindra eller begränsa skada meddelas i lag eller förordning om till exempel
 - brandfarliga och explosiva *varor* i lag (2010:101) samt förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva *varor*
 - elektrisk starkströmsanläggning i förordning (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar samt förordning (1993:1068) om elektrisk materiel
 - övriga lagar och förordningar som är tillämpliga i den försäkrade verksamheten.

38.2 Säkerhetsföreskrifter för vissa objekt – Samtliga skadehändelser

38.2.1 Datorer och datamedia

38.2.1.1 Datormiljö

Datoranläggning och maskinutrymme skall vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen.

Finns serviceavtal har Moderna rätt att få kopia av avtalet.

38.2.1.2 Förvaring av bärbar dator

På *försäkringsställe* skall bärbar *dator* på annan tid än normal arbets- och öppettid förvaras dold i skåp, låda eller liknande.

Utanför *försäkringsställe* skall bärbar *dator* förvaras med rimlig aktsamhet. Exempel på rimlig aktsamhet är att egendomen hålls under uppsikt eller låses in i lokal, låst skåp eller låda.

38.2.1.3 *Förvaring av originalprogram*

Originalexemplar av *programvara* skall förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerade program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.4 *Förvaring av bevis på nyttjanderätt*

Licensbevis eller licensetikettnummer skall förvaras på sådant sätt att licensen och installerade program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

38.2.1.5 *Rutiner för säkerhetskopia*

Säkerhetskopia skall framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde.

Säkerhetskopia skall vara komplett och funktionsduglig.

38.2.1.6 *Förvaring av säkerhetskopia*

Säkerhetskopia skall förvaras skild från originalet (datorns hårddisk) på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.7 *Programvara försedd med hårdvarulås*

Hårdvarulås får inte skruvas direkt på datorutgång utan skall anslutas via kabel. Låset skruvas fast under skrivbord eller motsvarande. För bärbara datorer skall hårdvarulåset förvaras på sådant sätt att datorn och hårdvarulåset inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.8 *Larm*

Föreskriven larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.2.2 *Ritningar, arkivalier och datainformation*

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitande av expertis, skall dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras eller skadas samtidigt som originalen. För *datainformation* gäller reglerna enligt punkt 38.2.1.

38.2.3 *Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde*

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde skall vara särskilt dokumenterad, till exempel med foto, ritningar etcetera, och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även *K/Q-märkt byggnad*.

38.2.4 *Byggnad eller lokal som inte är i bruk*

För att förhindra eller begränsa skada på *byggnad* eller lokal eller del av denna, som inte är i bruk, skall byggnaden eller lokalen stå under regelbunden, och efter omständigheterna lämplig, tillsyn. Befintligt vattensystem skall vara avstängt. Övriga säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38 skall tillämpas.

38.3 *Säkerhetsföreskrifter – Brand, snötryck och snöras*

38.3.1 *Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning*

Elektrisk starkströmsanläggning skall på försäkringstagarens bekostnad revisionsbesiktigas i den omfattning som föreskrivs av Brandskyddsföreningens Elektriska nämnd, se www.elektriskanamnden.nu eller av Moderna.

Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom.

Revisionsbesiktning skall enligt överenskommelse mellan försäkringsbolagen, handhas av Svenska Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN), genom av nämnden auktoriserad besiktningsingenjör.

Intyg om revisionsbesiktning skall utfärdas av besiktningsingenjören. Det skall av *försäkringstagaren* på begäran uppvisas för Moderna.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister skall av behörig person rättas till inom 2 månader efter besiktningen.

Den första revisionsbesiktningen skall göras inom 1 år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter skall revisionsbesiktning normalt ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla.

38.3.2 Brandsläckningsredskap och larmanordningar

Brandsläckningsredskap och larmanordningar skall finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av Moderna.

Samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall

- brandsläckare vara fylld och fungerande
- larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 110. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.3.3 Branddörrar och annan sektionering

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering skall vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling.

Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering skall vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

38.3.4 Uppvärmningsanordningar

Brännbart material skall hållas på nödvändigt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning.

Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle skall vara av typ som godkänts av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans.

Flyttbar elvärmeapparat skall vara utförd enligt gällande EU-direktiv – CE-märkt.

Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen.

Byggtork får användas för uppvärmning av *byggnad* endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

38.3.5 Batteriladdning

Vid laddning av batteri för drivning av fordon skall Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier AFS 1988:4 följas.

38.3.6 Brännbart material förvarat utomhus

På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus närmare än 6 meter från *byggnad*.

Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker i slutna och låsta container.

38.3.7 Tobaksrökning

Rökning får ske på särskilt anvisade platser efter godkännande från Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst. På övriga platser får rökning inte ske.

38.3.8 Motordrivet fordon

Motordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet nödvändig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser försetts med brandsläckningsredskap
- Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst lämnat medgivande till detta, om lokalen eller upplaget är brand- eller explosionsfarliga.

Motordrivet fordon får inte utan medgivande av Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst garageras inom fabriktions- eller lagerlokal eller upplag.

38.3.9 Speciella anordningar

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat, trinettkök och kaffebryggare, skall vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

38.3.10 Brandfarliga Heta Arbeten

38.3.10.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter

Dessa säkerhetsföreskrifter för *Heta Arbeten* gäller för tillfällig arbetsplats där *Heta Arbeten* utförs och fara för *brand* kan föreligga.

Med *Heta Arbeten* avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående *verktyg* och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning. Den försäkrade svarar gentemot Moderna för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av

1. den försäkrades företagsledning
2. övriga anställda hos den försäkrade
3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade.

Om någon som anges i punkt 1 till 3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättningen minskas eller helt utebli. Se punkt 38.20.

Anmärkning

För *Heta Arbeten* på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt punkt. 38.3.10.2.

Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva *Heta Arbeten* på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) skall skriftligen utse en tillståndsansvarig som skall bedöma om arbetena medför fara för *brand*.

Om fara för *brand* anses föreligga, får *Heta Arbeten* utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för *Heta Arbeten* eller motsvarande, som skall vara fullständigt ifyllt.
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som skall utföra brandfarliga *Heta Arbeten* skall ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som skall vara brandvakt. Behörighetsutbildning skall vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBFs utbildningskommitté för *Heta Arbeten*. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig skall ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt skall utses och finnas på arbetsplatsen – även under arbetsrast – under den tid som de heta arbetena utförs och under den efterbevakningstid – minst en timme – eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för *brand* upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, skall tillstånd inhämtas av kommunens brand- eller räddningschef.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen skall vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen skall flyttas bort, skyddas genom övertäckning och avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 - Dolda brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar skall undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen skall vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning skall finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, skall utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning skall vara felfri. Acetylenflaska skall vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare skall vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel skall finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren skall kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon skall finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma skall känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, skall lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av *tätskikt* får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt skall utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger."

38.3.11 Snötryck och snöras

38.3.11.1 Snötryck

För att förhindra skada genom *snötryck* skall den försäkrade undanröja långtidspåverkande snölast på tak. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag skall röjning ske vid första möjliga tillfälle.

38.3.11.21 Snöras

För att förhindra skada genom snöras skall den försäkrade undanröja snö på tak. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag skall röjning ske vid första möjliga tillfälle.

38.4 Säkerhetsföreskrifter – Vatten- och annan vätskeutströmning

För att förhindra skada genom utströmning skall

- *installation* för vatten eller annan vätska ha tillräcklig isolering och temperaturen i *försäkringslokal* vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning
- invändig *installation* för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt Boverkets byggregler (BBR 18, BFS 2011:6) och gällande norm vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- *tätskikt* i *våtutrymme* uppfylla de funktionskrav som uppställs enligt Boverkets byggregler och vara utförda enligt de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- *installation* för vatten eller annan vätska vara utförd enligt de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen samt vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- *varor* befintliga i *källarlokal* vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

38.4.1 Larm

Föreskriven larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan saknas, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendationer. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.5 Säkerhetsföreskrifter - Inbrott

Försäkringslokal skall uppfylla fastställt skydds krav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall

- lås vara låsta
- regler vara reglade
- larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 130. Vid krav på larmöverföring skall signal nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

Skyddsklass 2

Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* gäller försäkringen med *skyddsklass 2*.

Angivna regler utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottskydd kan hämtas ur Modernas informationsbroschyrer avseende *skyddsklass 1, 2* respektive *3* som kan hämtas på Modernas hemsida www.modernaforsakringar.se, eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsföreningen SSF, www.stoldskyddsforeningen.se/startsidan/vara_produkter/foretagssprodukter. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande Elektromekaniskt skydd, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottskydd redovisas.

38.5.1 Försäkringslokal

Försäkringslokalens omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera) mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria, skall i sin helhet - både vad avser det byggnadstekniska utförande och lås och reglingsanordningar - ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och försvåra bortförandet av stöldgods.

Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av försäkringslokalens omslutningsyta skall ha likvärdig motståndskraft mot *inbrott* som yttervägg. Vägg skall anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler (BBR 18, BFS 2011:6) är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel *ytbeklädnad* av plåt, plast eller träpanel) är inte godtagbar.

38.5.1.1 Dörr, port och lucka

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr skall uppfylla lägst dörrklass 2 enligt svensk standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 3 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå.

Dörr, port och lucka i omslutningsyta skall vara låst med av försäkringsbolagen *godkänd låsenhet* eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Moderna.

För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren skall vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnats kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig *godkänd låsenhet*.

Dörr av trä med lås skall förstärkas med certifierade dörrförstärkningsbehör på båda sidor. Andra dörrtyper, till exempel skjutdörrar, skall förstärkas på ett likvärdigt sätt. För port eller lucka krävs samma eller likvärdigt utförande som för dörr.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210 är godkänd.

Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka
 - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion
 - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

38.5.1.2 Fönster

Fönster (*glas*, båge, karm) och fastsättning skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott*. Med fönster avses även ruta av *glas* i dörr och lucka samt väggparti av *glas*.

Öppningsbart fönster i omslutningsyta skall, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd. Öppningsbart fönster vars nedre kant är belägen lägre än 4 meter över markplan eller annat *ståplan* skall vara låst med speciallås för fönster enligt svensk standard SS 3620 lägst klass A eller ha inkrypningskydd.

Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen skall vara av plattstål, minst 5 x 30 millimeter.

38.5.1.3 Brandventilator

Brandventilator skall vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd.

Brandventilator av *glas* eller plast, som är belägen lägre än 4 meter över markplan, eventuellt annat *ståplan* eller på annat sätt är lätt åtkomlig, skall oavsett reglingsanordning, ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.1.4 Annan öppning

Annan öppning i omslutningsyta, till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150 x 300 millimeter, skall ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat *glas* som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat *glas* får inte förväxlas med härdat *glas*.

Inkrypningskydd skall monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning skall vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet.

Öppningsbara inkrypningskydd skall låsas med *godkänd låsenhet*.

38.5.2 Lås och låsenhet

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

38.5.2.1 Godkänd låsenhet

Ett godkänt lås skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522 med dörrförstärkningsbehör i lägst klass 4. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- skall från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet kan spärras eller frikopplas så att låset inte kan öppnas med detta
- skall vara utfört så att inga delar som påverkar inbrottskyddet kan demonteras från dörrens utsida. Sådana delar skall inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

38.5.2.2 Godkänt slutbleck

Ett godkänt slutbleck skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

38.5.2.3 Godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka skall vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås respektive SSF 018 Norm för hänglåsbeslag.

38.5.2.4 Godkänd elektromekanisk låsanläggning

En godkänd elektromekanisk låsanläggning skall uppfylla reglerna i Försäkringsförbundets tekniska rekommendation FTR 210.

38.5.3 Handhavande av, lås, kod, låskombination eller nyckel

Lås, kod, låskombination eller nyckel skall omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckeln, koden eller låskombinationen till *byggnad* eller *försäkringslokal* skall handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

38.5.3.1 Nyckel till värdeskåp, kassa- eller värdevalv

Nyckel till *värdeskåp*, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma *försäkringsställe* som skåpet eller valvet. Sådan nyckel skall förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln vistas där
- bostad på annan plats än *försäkringsställe*.

38.5.5 Tillgrepp utifrån genom krossat fönster (smash and grab)

För att ersättning utöver 0,2 *prisbasbelopp* per fönster skall kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat *ståplan*. Om fönsterrutan är av laminerat *glas* som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid *skyddsklass 2*.

Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster

- stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60 x 60 millimeter, eller
- invändigt montera polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B.

Skyddet skall vara monterat innanför glasrutan.

38.5.6 Tillfällig förvaring på annan plats

Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt *skyddsklass 1* eller, vid *tillfällig förvaring* i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt Modernas hemförsäkringsvillkor.

38.5.6.1 Tillfällig förvaring av stöldbegärlig egendom på annan plats

Vid *tillfällig förvaring* av *stöldbegärlig egendom* på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie *förvaringsplats*.

38.5.7 Inhägnat område

Med *försäkringslokal* avses här inhägnat område som är särskilt angivet i *försäkringsbrevet* och som uppfyller nedan angivna krav.

38.5.7.1 Försäkringslokalens omslutning

Området där den försäkrade egendomen förvaras skall vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot *inbrott* och försvårar bortförandet av stöldgods.

Inhägnaden skall bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 metrarna skall utgöras av minst två rader taggtråd.

Inhägnaden skall anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera skall vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50 x 50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

38.5.7.2 Grind, port och dörr

Grind, port och dörr skall fylla samma krav på skydd mot *inbrott* som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr skall finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge.

Grind, port och dörr skall vara låst med en *godkänd låsenhet* enligt punkt 38.5.3. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnats kvar i låset.

38.5.8 Container

Med *försäkringslokal* avses här container som är särskild angiven i *försäkringsbrevet* och som uppfyller nedan angivna krav.

38.5.8.1 Försäkringslokalens omslutningsyta

Container skall ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av Moderna.

Eventuellt fönster eller annan öppning skall ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.8.2 Dörr, port eller lucka

Dörr, port eller lucka skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

38.6 Säkerhetsföreskrifter – Rån och överfall

38.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe

Den som hanterar *pengar och värdehandlingar* inom *försäkringslokal* på *försäkringsställe* skall ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

38.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar med mera utanför försäkringslokal

Vid transport av *pengar och värdehandlingar* utanför *försäkringslokal* skall den som utför transporten ha fyllt 18 år.

Om värdet på *pengar och värdehandlingar* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller dessutom att egendomen skall transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda har fyllt 18 år.

Om värdet av egendom som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, ur avsedda att bäras eller *konstverk* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller att egendomen skall transporteras av minst två personer som båda har fyllt 18 år.

38.8 Säkerhetsföreskrifter - Transport

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon skall

- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid i- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För *stöldbegärlig egendom* och *stöldbegärliga maskinerier* gäller dessutom att egendomen skall förvaras i insynsskyddat utrymme.
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande *skyddsklass*.

38.8.1 Larm

Föreskrivet fordonslarm skall vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

38.11 Säkerhetsföreskrifter - Maskin

För att förhindra skada på försäkrade *maskinerier*, *fastighetsmaskin* eller *installation* skall egendomen

- vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning
- vara installerad enligt tillverkarens rekommendationer eller de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförande eller reparation samt vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- drivas och underhållas enligt tillverkarens rekommendation eller gällande branschregler och normer.

38.111 Larm

Föreskriven larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada

38.12.1 Cistern

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska skall i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling (AFS 1994:53, AFS 2002:1)
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB/Sprängämnesinspektionens föreskrifter SÄIFS 1997:9
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2003:24.

38.12.1.1 Avstånd till uppvärmningsanordning

Utan Modernas medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

38.12.1.2 Påfyllning och tappning

Vid påfyllning eller tappning – dock minst en gång om året – skall vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen.

Journalen skall vid skada eller då Moderna så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning skall kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

38.12.1.3 Jordning och åskledare

Cistern för brännbar vätska skall vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt skall dessutom vara försedd med åskledare.

38.12.1.4 Uppvärmning

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, skall anordningen vara utförd enligt SÄIFS 1987:9.

38.12.1.5 Över- och undertryck

Cistern skall vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

38.12.2 Oljeskada

Den försäkrade skall följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande olja.

38.12.2.1 Säkerhetsutrustning

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning skall anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av olja samt berörd personal ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

38.12.3 Larm

Föreskriven larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

Reglerna för påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43

II Avbrottsförsäkring

Vid försäkring av rörelse ingår avbrottsförsäkring om detta anges i *försäkringsbrevet*.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i *försäkringsbrevet* angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inte annat anges i *försäkringsbrevet* och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott enligt punkt 7.2.1 gäller försäkringen för ersättningsbar skada som inträffar inom Norden, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

3.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Vid *avbrott* till följd av stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation enligt punkt 7.2.3 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Sverige, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att det försäkringsmässiga täckningsbidraget inte minskas eller går förlorat genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

Försäkringen gäller med i *försäkringsbrevet* angivet försäkringsbelopp.

6.2.2 Högsta ersättning

Vid *avbrott* till följd av vissa skadehändelser eller skada på viss egendom är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom
 - jordskred, *jordras*, *bergras*, *lavin*, *jordskalv*
 - genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm (se dock Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.6)
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.6 Transport

Vid *avbrott* till följd av skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport, är den sammanlagda ersättningen för egendom och *avbrott* begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.7 Montering, lyft med mera

Vid *avbrott* till följd av annan skada än *brand* i samband med

- tillfälligt byggnads-, installations-, monterings-, demonterings-, underhålls- och/eller reparationsarbete
- tillfälligt lyft och förflyttning
- *provdrift* och *revision*

inom angivet *försäkringsställe* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid skada i samband med egendomens normala underhåll på försäkringsstället är den sammanlagda ersättningen begränsad till 250 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.8 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Vid *avbrott* till följd av skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.12 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott är den sammanlagda ersättningen för *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.13 Avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet

Vid *avbrott* till följd av avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.14 Stopp i tillförsel utifrån

Vid *avbrott* till följd av stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation är den sammanlagda ersättningen för *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

7.1.1 Maskinavbrott (Tilläggsavtal)

Anges det i *försäkringsbrevet* att maskinavbrottsförsäkring ingår gäller försäkringen för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom skada på

- försäkrade *maskinerier*
- försäkrad enskild maskin
- försäkrad *fastighetsmaskin* eller *installation* i *byggnad*

som är ersättningsbar genom den maskinförsäkring som *försäkringstagaren* tecknat enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9.

7.1.2 Skada som annan svarar för

Försäkringen gäller för *avbrott* till följd av skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan som står faran för egendomen är ansvarig på grund av skriftligt avtal, garanti eller liknande åtagande.

7.2 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av att ersättningsbar skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *försäkringstagaren* har ett gällande skriftligt avtal. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveransavtalet återstående avtalstiden.

Med kund- och leverantörsavbrott avses inte *avbrott* genom stopp i tillförsel utifrån enligt punkt 7.2.3,

7.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation, försäkrad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation, inom eller utom försäkringsstället.

8. Undantag

8.2 Förlängd avbrottstid

Ersättning lämnas inte för förlust som beror på förlängd *avbrottstid* som orsakas av

- att den försäkrade inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- dröjsmål med åtgärdande av avbrottsorsak på grund av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan förlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäligen räddningskostnader.

21.1 Beräkning av täckningsbidrag

21.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden

Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden, dock högst 12 månader. Jämförelseperioden börjar 12 månader före dagen då skada enligt punkt 7 inträffat. Är ansvarstiden längre än 12 månader skall det beräknade täckningsbidraget under jämförelseperioden ökas med hänsyn till den längre ansvarstiden.

21.1.2 Förväntat täckningsbidrag

Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, skall täckningsbidraget justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas.

Det justerade beloppet skall anses utgöra det *täckningsbidrag* som rörelsen skulle ha gett under ansvarstiden, om skadan inte hade inträffat.

21.1.3 Faktiskt täckningsbidrag

Det *täckningsbidrag* som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden beräknas varvid hänsyn tas till

- att kostnader som inte är försäkrade skall, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, dras från täckningsbidraget i den mån *försäkringstagaren* kan visa att de medfört minskning av förlusten

- att täckningsbidraget skall ökas med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av *täckningsbidrag* som orsakas av att en del av ansvarstiden - utöver den tid som skulle ha behövts för att återställa den skadade egendomen i samma skick som före skadan - blivit använd till förbättring, utvidgning eller annan förändring, även sådan som är en följd av myndighets beslut.

21.1.4 Skadebelopp

Skadebeloppet utgörs av det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 minskat med

- det faktiska *täckningsbidrag* enligt punkt 21.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
- sådana i det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 ingående kostnader som har kunnat inbesparas under ansvarstiden
- det *täckningsbidrag* som ingår i ersättning för egendomsskadan
- den ränteavkastning som *försäkringstagaren* under ansvarstiden erhållit på ersättning för egendomsskadan
- sådan ökning av *täckningsbidrag* som, till följd av skadan, uppkommit under ansvarstiden i annan rörelse som *försäkringstagaren* själv, eller annan för hans räkning, driver.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för genom skadan uppkommet bortfall av *täckningsbidrag* även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- skada värderad enligt punkt 21
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3

med avdrag för

- *karens* enligt punkt 23
- eventuell *underförsäkring*
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet skall minst motsvara förväntat *täckningsbidrag* enligt punkt 21.1.2.

22.4 Underförsäkring

Är försäkringsbeloppet lägre än det i punkt 21.1.2 angivna täckningsbidraget föreligger *underförsäkring* och ersättning lämnas endast för så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av nämnda *täckningsbidrag*.

23 Karens

Vid varje skadetillfälle tillämpas *karens* enligt nedan.

Från skadebeloppet, beräknat enligt punkt 21.1.4, med tillägg av eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut samt räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3, görs avdrag för *karens*.

23.1 Karenstid

Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* är karenstiden

- 72 timmar vid *avbrott* enligt punkt 7.1.1 Maskinavbrott
- 72 timmar vid *avbrott* enligt punkt 7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott
- 48 timmar vid *avbrott* enligt punkt 7.2.3 Stopp i tillförsel
- 24 timmar vid övriga skador.

38. Säkerhetsföreskrifter

För avbrottsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43

III Hyresförlustförsäkring

Vid försäkring av *byggnad* ingår hyresförlustförsäkring om detta anges i *försäkringsbrevet*.

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad *byggnad*.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för *hyresförlust* som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 24 månader om inte annat anges i *försäkringsbrevet* och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *hyresförlust* som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

3.2 På annan plats

3.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Vid *hyresförlust* till följd av stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation enligt punkt 7.2.3, gäller försäkringen för skada som inträffar inom Sverige, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att *hyresförlust* inte uppkommer genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

Försäkringen gäller med i *försäkringsbrevet* angivet försäkringsbelopp. Beloppet är *första risk*.

6.2.2 Högsta ersättning

Vid *hyresförlust* till följd av vissa skadehändelser eller skada på viss egendom är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom
 - jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*
 - genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm (se dock Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.6)
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.8 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Vid *hyresförlust* till följd av skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.13 Avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet

Vid *hyresförlust* till följd av avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *hyresförlust* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egenomsförsäkring, .
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

7.1.1 Hyresförlust vid maskinskada (Tilläggsavtal)

Anges det i *försäkringsbrevet* att *hyresförlust* vid maskinskada ingår gäller försäkringen för *hyresförlust* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar maskinskada enligt kapitel I Egenomsförsäkring, punkt 9 som inträffar på försäkrad *fastighetsmaskin* eller *installation*

7.1.2 Skada som annan svarar för

Försäkringen gäller för *hyresförlust* till följd av skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egenomsförsäkring, även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan som står faran för egendomen är ansvarig, på grund av skriftligt avtal, garanti eller liknande åtagande.

7.2 På annan plats

7.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Försäkringen gäller för *hyresförlust* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation, förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation, inom eller utom försäkringsstället, om stoppet varar mer än 48 timmar.

8. Undantag

8.2 Förlängd avbrottsid

Ersättning lämnas inte för *hyresförlust* som beror på förlängd *avbrottsid* som orsakas av

- att den försäkrade inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- dröjsmål med åtgärdande av avbrottsorsak på grund av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan *hyresförlust* som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

21.1 Uthyrd lokal

För uthyrd lokal beräknas hyresförlusten till skillnaden mellan å ena sidan den nedsättning i hyran som hyresgästen enligt lag (Jordabalk 1970:994, 12 kap) kan kräva och å andra sidan minskade kostnader för uppvärmning, belysning med mera samt ränta på ersättning för egendomsskadan. Vid beräkning av *hyresförlust* skall avdrag göras för sådan ökning av hyresintäkt som till följd av skadan uppstått genom uthyrning av annan lokal som *försäkringstagaren* äger.

21.1.1 Uppsägning i förtid

Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts *hyresförlust* även för denna tid. Ersättning på grund av detta lämnas dock för högst 3 månader.

Försäkringen gäller endast för sådan *hyresförlust* som uppkommer under ansvarstiden.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för genom skadan uppkommen *hyresförlust*, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- *hyresförlust* värderad enligt punkt 21
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 23.
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet skall motsvara hyresintäkten under ansvarstiden för försäkrad *byggnad*.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från uppkommen *hyresförlust* värderad enligt punkt 21, med tillägg av eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut, samt räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För hyresförlustförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

Vid samtidig egendomsskada, *hyresförlust* och/eller extrakostnad tillämpas endast en gemensam självrisk, den högsta.

38. Säkerhetsföreskrifter

För hyresförlustförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

IV Extrakostnadsförsäkring

Vid försäkring av rörelse eller *byggnad* ingår extrakostnadsförsäkring enligt punkt 6.2.1.

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen avser i *försäkringsbrevet* angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom innehavare av försäkrad verksamhet eller ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad *byggnad*.

2. När försäkringen gäller

Ersättning lämnas för extrakostnader som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inte annat anges i *försäkringsbrevet* och räknas från den tidpunkt då ersättningsbar skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid extrakostnad till följd av skada hos kund eller leverantör enligt punkt 7.2.1 gäller försäkringen för ersättningsbar skada som inträffar inom Norden om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

3.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Vid extrakostnad till följd av stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation enligt punkt 7.2.3 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Sverige, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser under ansvarstiden uppkomna rimliga extrakostnader för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

Försäkringen gäller med i *försäkringsbrevet* angivet försäkringsbelopp. Beloppet är *första risk*.

6.2.1 Fribelopp

Försäkringen omfattar – även om detta inte anges i *försäkringsbrevet* – extrakostnad intill 5 *prisbasbelopp*. Beloppet kan höjas – försäkringsbeloppet som anges i försäkringsbrevet utgör högsta ersättning.

6.2.2 Högsta ersättning

För extrakostnader till följd av vissa skadehändelser eller skada på viss egendom är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom
 - jordskred, *jordras*, *bergras*, *lavin*, *jordskalv*
 - genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm (se dock Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.6)
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.7 Montering, lyft med mera

Vid extrakostnad till följd av annan skada än *brand* i samband med

- tillfälligt byggnads-, installations-, monterings-, demonterings-, underhålls- och/eller reparationsarbete
- tillfälligt lyft och förflyttning
- *provdrift* och *revision*

inom angivet *försäkringsställe* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid skada i samband med egendomens normala underhåll på försäkringsstället är den sammanlagda ersättningen begränsad till 250 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.8 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

För extrakostnad till följd av skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust* och extrakostnad begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.12 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott är den sammanlagda ersättningen för *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.14 Stopp i tillförsel utifrån

Vid extrakostnad till följd av stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation är den sammanlagda ersättningen för *avbrott* och extrakostnad begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring.

7.1.1 Extrakostnad vid maskinskada (Tilläggsavtal)

Anges det i *försäkringsbrevet* att extrakostnadsförsäkring vid maskinskada ingår gäller försäkringen för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom skada på

- försäkrade *maskinerier*
 - försäkrad enskild maskin
 - försäkrad *fastighetsmaskin* eller *installation* i *byggnad*
- som är ersättningsbar genom den maskinförsäkring som *försäkringstagaren* tecknat enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9.

7.1.2 Skada som annan svarar för

Försäkringen gäller för extrakostnad till följd av skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan som står faran för egendomen är ansvarig på grund av skriftligt avtal, garanti eller liknande åtagande.

7.2 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Försäkringen gäller för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av att ersättningsbar skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *försäkringsstagaren* har ett gällande skriftligt avtal. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveransavtalet återstående avtalstiden.

Med kund- och leverantörsavbrott avses inte extrakostnad genom stopp i tillförsel utifrån enligt punkt 7.2.3

7.2.3 Stopp i tillförsel utifrån

Försäkringen gäller för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme, tele-, radio-, tv- och datakommunikation, förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation, inom eller utom försäkringsstället, om stoppet varar mer än 48 timmar.

8. Undantag

8.1 Undantagna kostnader

Försäkringen omfattar inte

- egendomsskada och värdeminskning
- kostnad som beror på att skadad egendom inte omedelbart återanskaffas, såvida inte dröjsmålet beror på hinder utanför försäkringsstagarens kontroll
- förlust av inkomst eller goodwill
- vite genom försenad eller utebliven leverans
- extrakostnader som beror på felprogrammering.

8.2 Förlängd avbrottsid

Ersättning lämnas inte för extrakostnad som beror på förlängd *avbrottsid* som orsakas av

- att den försäkrade inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- dröjsmål med åtgärdande av avbrottsorsak på grund av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan extrakostnad som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas löpande under ansvarstiden. Skadebeloppet utgörs av verifierad extrakostnad enligt punkt 4.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för genom skadan uppkomna extrakostnader.

Moderna ersätter löpande under ansvarstiden

- skada värderad enligt punkt 21

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 23.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet skall motsvara de extrakostnader som uppkommer för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräkna extrakostnad enligt punkt 21 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

23.2 Självrisk

För extrakostnadsförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

Vid samtidig egendomsskada, *hyresförlust* och/eller extrakostnad tillämpas endast en gemensam självrisk, den högsta.

38. Säkerhetsföreskrifter

För extrakostnadsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.